

πρεψαν ὑπηρετοῦντες τῇ δημοκρατίαν πολιτικῶς τε καὶ στρατιωτικῶς. Αὐτὸς αὖτος ὁ Ἀνδρέας Δόριος, ἀφοῦ διεκρίθη ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας πολεμῶν κατὰ ξηρὴν καὶ κατὰ θάλασσαν ὑπὲρ τοῦ Πάπα, τοῦ Αὐτοκράτορος, τοῦ βασιλέως τῆς Νεαπόλεως καὶ τοῦ τῆς Γαλλίας, ἀφοῦ ὁδηγῶν στόλον ἐκ πλοίων εἰκοσιδύο ἀνηκόντων ὁλοσχερῶς εἰς αὐτὸν καὶ ὑπ' αὐτοῦ διατηρουμένων, κατεναυμάχητε καὶ Μάρους, καὶ Ὁθωμανοὺς, καὶ Τονιδίους, ἀπέβη εἰς Γενούαν καὶ ἀπεδίωξε τοὺς δευπόζοντας αὐτῆς Γάλλους. Εἰς αὐτὸν ἀπέκειτο νὰ ὀνομασθῇ ἀμέτῳ βασιλεὺς· προτιμήτης ὁμῶς τῆς λαμπρότητος τοῦ τίτλου τούτου τὴν ἀληθῆ δόξαν τοῦ νὰ ἀνεγείρῃ τὴν τεταπεινωμένην πατρίδα, ἐδωκε νόμους εἰς αὐτήν, ὑπὸ τὸ κράτος τῶν ὁποίων ἡθῆεν εὐδαιμονοῦντα ὑπὲρ τὰς δύο ἑκατονταετηρίδας, μέχρι τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν ἀντικατεστάθη ὑπὸ τῶν Γάλλων εἰς τῆς Αἰγυπτίου δημοκρατίας. Ἐσπευτε δὲ ν' ἀφαιρέτῃ ἀπὸ τοῦ λαοῦ πᾶσαν μετοχὴν εἰς τὰ δημόσια διότι εἶχε τὴν πεποιθησιν ὅτι ὁ λαὸς δὲν κυβερνᾷ ποτὲ οἰκοθὲν, ἀλλὰ χρησιμεύει ὡς ὄργανον τῶν βλαβεργιών ἐκείνων οἵτινες σπουδάζουσι ν' ἀρπάξωσι τὴν ἐξουσίαν. Ἡ σύγκλητος εὐγνωμονοῦσα ὠνόμασεν αὐτὸν πατέρα καὶ σωτῆρα τῆς πατρίδος· ἀλλ' αὐτὸς, καὶ τοι κατακτητῆς καὶ νομοθέτης, ἀπεποιήθη καὶ τὸ ἄξιωμα τοῦ Δόγου Ἐπανελλόν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Αὐτοκράτορος Καρόλου τοῦ Ε', ἐξήτασε παρ' αὐτοῦ τὴν ἀδειαν νὰ ἐπιπέσῃ κατὰ τῶν παραλίων τῆς Ἑλλάδος, διατελούτης τότε ὑπὸ Σουλμάνην τὸν Β', ὅστις ἐπολέμει ἐν αὐτῇ τῇ Οὐγγαρίας καὶ τῇ Αὐστρίας τὸν Αὐτοκράτορα. Ἐκυρίευσεν τὴν Κορῶν καὶ τὰς Πάτρας, καὶ ἐδίωκεν οὕτω τοὺς Ὁθωμανοὺς ν' ἀποτραπῶν ἀπὸ τῆς ἐπικρατείας τοῦ Αὐτοκράτορος. Κάρολος ὁ Ε' ἀπένειμεν αὐτῷ μεγάλας τιμὰς καὶ ἀξιώματα. Ἀπέθανε δὲ τὴν 25 Νοεμβρίου 1560, ἡλικίαν ἔχων 93 ἐτῶν.

N. Δ.

II ΜΟΓΑΔΟΡΗ (1).

Μεταξὺ τῶν κατὰ τὴν ἀρκτικήν παραλίαν βασιλείων τῆς Ἀφρικῆς τὸ ἥττον πεπολιτισμένον εἶναι τὸ τῆς Μυριτανίας (Μαρόκου). Ἄν καὶ διαχωρίζεται δι' ἐνὸς μόου πορθμοῦ τῆς περωτιτμένης ἡπείρου, διὰ τὴν κακὴν ὁμῶς πρὸς τοὺς εὐρωπαίους συμπεριφορὰν τῶν κατ' αὐτῶν αὐτοῦ, εὐρίσκεται εἰσέτι εἰς ἀμάθειαν καὶ βαρβαρότητα.

Ἀναχωρήσαντες περὶ τὴν μεσημβρίαν ἐκ τῶν Ἡρακλείων στηλῶν ἐπὶ ἐμπορικῷ βρεϊκίῳ διευθυνομένου εἰς

Μογαδόρην, ἐρθάνταμεν ἐντὸς τινῶν ὥρων ἀπέναντι τῆς πόλεως Τίγγιδος (Tanger) ὅπου ἴδομεν κυματίζοντας τὰς σημαίας τῶν Προξενίων ὅλων τῶν Εὐρωπαϊκῶν ἐθνῶν. Ἡ πόλις εἶναι τοποθετημένη ἐπὶ λόφου ὀρίζοντος κόλπον μικρὸν ἐνθα προσηρμίζονται τὰ ἐπισκεπτόμενα τὴν πόλιν ταύτην πλοῖα πρὸς εἰσαγωγὴν ἐμπορευμάτων, καὶ μάλιστα πρὸς μεταφορὰν χειλιδίων προσηρμίζοντων ἀπερχομένων κατ' ἔτος εἰς Ἀλεξάνδρειαν, ὅθεν μεταβιβάζουσι διὰ τῆς ἐρήμου εἰς Μέκκαν, διὰ νὰ προσκυνήσωσι τὸν τάφον τοῦ Προφήτου. Ἡ πόλις αὕτη εἶναι ὠχυρωμένη, καὶ ἔχει θεὰν λαμπρὰν πρὸς τὸ μέρος τῆς θαλάσσης, καθύπερθε ἀενάως διαπλέουσι τὸν πορθμὸν πλοῖα ἐρχόμενα ἐξ Εὐρώπης καὶ Ἀμερικῆς. Εἰς ἐκ τῶν ἀπέναντι παραλίαν τῆς Ἰσπανίας ὑφύεται τὸ ἀκρωτήριον Τραφαλγάρων, πλησίον τοῦ ὁποῦ οὗ ὁ περίφηλος Νέelson κατεναυμάχησε τὸν Γαλλικὸν στόλον.

Ὁ ἄνεμος ἐπέειν οὐρανὸς, ὥστε μετὰ μίαν ὥραν εὐρέσθημεν ἀπέναντι τοῦ Ἀκρωτηρίου τῆς Ἀφρικῆς Σπαρτέλλου, τὸ ὁποῖον εἶναι ἡ πρώτη γῆ, ἥν τινα ἀπαντᾷ ὁ βεβαρημένος ὀρθαλμὸς τοῦ ἐρχομένου ἐκ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ναύτου. Ἀποχαιρετίζαντες δὲ τὸ τελευταῖον τοῦτο ὄριον, ἀνῆλθμεν εἰς τὸ πέλαγος, καὶ διευθύναμεν τὴν πρῶσαν πρὸς μεσημβρίαν. Ἡναγκασμένοι νὰ λοξοδρομώμεν, ἐπειδὴ τὴν ἐκίονσαν ὁ ἄνεμος μεταβλήθη εἰς νότιον, ἐπλησιάζομεν ἐνίστε πρὸς τὴν παραλίαν τῆς Ἀφρικῆς, εἰς ἀπόστασιν εἰκοσι σχεδὸν μιλίων ἐκ τῆς ξηρᾶς, ἥτις εἶναι ὁμαλωτάτη, μηδὲν διακοπτομένη μεθ' ἀπὸ τὸν ἐλάχιστον λόφον· ἀλλ' οὐδὲ ἔχνος καλλιεργείας ἐφαίνετο πρὸς τὸν αἰγίτζλον.

Μετὰ δεκαήμερον πλοῦν ἐκ τῶν Ἡρακλείων στηλῶν, διεκρίναμεν πρὸς τὸ ἑσπέραι τῆς δεκάτης ἡμέρας τὴν πόλιν Μογαδόρην, ἥτις ἀναγγέλλεται εἰς τὸν ἐρχόμενον ἐξ ἀρκτου διὰ δύο ἢ τριῶν κωδωνοστασιῶν Ἀραβικῆς κατασκευῆς. Πρὸς τὸ νοτιοδυτικὸν μέρος τῆς πόλεως ἀνοίγεται κολπίσκος περὶ τὴν εἴσοδον τοῦ ὁποῦ καίται νηϊδίων Ζῶρα καλούμενον, τὸ ὁποῖον σχηματίζει τὸν λιμένα ἔχοντα δύο εἰσόδους, οἷον πρὸς βορρᾶν, καὶ ἑτέραν πρὸς νότον. Τὸ νηϊδίων τοῦτο, διὰ τὴν θέσιν του, ἦτο ὠχυρωμένον παρὰ τῶν Ἀράβων διὰ πάντα κανονοστασιῶν, τὰ κατέστρεψε δὲ πρὸ τινῶν ἐτῶν ὁ γαλλικὸς στόλος πρὸς ἱκανοποίησιν τῆς ἐν Τίγγιδι ἐξυδριαθείτης Γαλλικῆς σημαίας. Περὶ τῆς 6 ὥραν μ. μ. ἡχυροβολήσαμεν ἐντὸς τοῦ κολπίσκου πλησίον τῆς νήστου, ἐνταυτῷ δὲ λέμβος παραδόξου κατασκευῆς, ἐλαυνομένη ὑπὸ δέκα Μάρων κωπηλατῶν, καὶ φέρουσα τὸν ἰθιγενῆ λιμενάρχην καὶ εὐρωπαῖον διερμηνέα, ἦλθε ζητοῦσα τὰ ἐγγράφα τοῦ πλοίου, καὶ ὅτις ἐπιστολὰς εἶχομεν ἀφοῦ δὲ μᾶς ἀπέτεινε διαφόρους ἐρωτήσεις περὶ τοῦ ταξειδίου μας ἀνεχώρησεν.

Ἀποβάντες εἰς τὴν ἑστῶν ἐπερικυκλώθημεν ὑπὸ σμήνηους κηρήνων ἀράδων, παρατηρούμενων μὲ ἄκραν περιέργειαν τὴν ἐνδυμασίαν μας, καὶ ἐπερωτῶντων ἀλλήλους εἰς ποῖον ἔθνος ἀνήκομεν, διότι οὐδέποτε πλοῖον Ἑλληνικὸν εἶχε καταπλεύσει εἰς τὰ παράλια ἐκεῖνα. Ὁδηγηθέντες εἰς τὸν οἶκον τοῦ Προξένου τῆς

(1) Ἡ ἀνωτέρω ἔκθεσις ἐγγράφη εἰς τὸ πλῆθυνον πρωτότυπον ναυτικῶν Ἑλλήνων τὴν δημοσιεύσαν δὲ καὶ ὡς ἐννοεῖται γεγραμμένην, καὶ ὅπως ἀμφυχώμενον τὸν φιλομαθῆ ναυτικὸν τῶν Σπαρτῶν εἰς τὸ νὰ δημοσιεύσῃ καὶ ἄλλας περιγραφάς.

Πορτογαλλίας Κ. Ν. Β. εἰς δὲ ἡμεῖς σωτηρημένοι, ἀπερατίζομεν, κατὰ πρότασιν αὐτοῦ, νὰ ἐπισκεφθῶμεν τὸν διοικητὴν τῆς πόλεως. Ἡ καρδία μου ἐπαλλήλυν ὑπὸ χαρᾶς ὅταν ἀνελογιζόμην ὅτι ἐμελλον νὰ ἴδω ἐντὸς μεγαλοπρεποῦς παλατίου διακεκριμένον τινὰ ἄνδρα, ὅστις νὰ ἐξαλείψῃ τῇ μνήμῃ μου τὴν κακὴν ἐντύπωσιν, ἣν ἐκ πρώτης ὄψεως με ἐκάμον οἱ ῥυπαρῶς κυλιόμενοι εἰς τὰς ὁδοὺς Ἀραβίς. Ἀλλὰ πόσον ἐξεπλάγην ὅτε, διαδάντες ἐνώπιον εὐτελοῦς οἰκίας Ἰθαμέν, ἐντὸς μικροῦ κατωγείου, γέροντα ἐδίδου, ἡκοῦτό τιν, καθήμενον με πόδας ἐσταυρωμένους καὶ γυμνοὺς καὶ πόγωνα ἔχοντα βαθύν μέχρι τῆς ὀφύσεως· οὗτος ἦτο ὁ Διοικητὴς! Ὁ κύριος Ν. Β. ἐγύμνωσεν ἀμέσως τὴν κεφαλὴν καὶ ἡμεῖς τὸν εὐεμήθημεν· ἐν ταυτῇ δὲ δύο κλητῆρες μᾶς ἔφερον θρανία ἐφ' ὧν ἐκαθήταμιν ἐξωθεν τῆς πύλης. Τὸ ἐνδυμᾶ του ἦτο ἐξ ἐριούχου κυανοῦ, καὶ ἀναξυρίδος δμοσχοῦ, ἀλλὰ βραχείας μέχρι τῶν γονάτων, ἦτο δὲ ὅλος ἐσκεπασμένος ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν μετὰ τοῦ χειράμιον, τὸ ὁποῖον φοροῦσιν ὅλοι, ὡς καὶ ὁ αὐτοκράτωρ αὐτός! Εἰς τὴν κεφαλὴν ἔφερεν ὀγκωδίστατον κεφαλοδέσμιον λευκόν, ἡμικεκλυμένον καὶ τοῦτο μετὰ τοῦ χειράμιον, σωρὸς δὲ χαλκίνων νομισμάτων ἔκειντο ἐνώπιόν του, τὰ ὅποια φαίνεται ὅτι ἐμέτρα. Μᾶς ὑπεδέχθη με ἀρχετὴν εὐγένειαν, ἀνέλιπτον εἰς Μαυριτανὸν ἀνατραπέντα εἰς τὰ μεούγεις τῆς Ἀφρικῆς, μᾶς εἶπεν ὅτι ἐλπίζει ὅτι θέλομεν ἀναχωρῆσαι εὐχαριστημένοι, καὶ ὅτι θέλει μᾶς δαψιλεύσει πᾶσαν δυνατὴν περιποίησιν. Καὶ ὁμῶς ὁ ἴσον ἐπραγματοποίησε τὰς ὑποχρεώσεις του.

Ἐξελθόντες τῆς οἰκίας τοῦ Διοικητοῦ, ἐπεσκέσθημεν τὴν πόλιν. Πλήθος ῥυπαρῶν Ἀράβων ἀργῶν, μόνο-ἐνδυμα φερόντων τὸ χειράμιον, ἐκαθηντο ἐξοπλισμένοι εἰς τὰς ὁδοὺς, ὥστε ἡ ἀγκαζόμεθα νὰ συττελλώμεθα ἀκαταπαύστως, φοβούμενοι μὴ πατήσωμεν τὴν χεῖρα τούτου ἢ τοῦ πόδας ἐκείνου. Ἐνίστατο ἐφθίνοντο μαῦραί τινες γυναῖκες, ἔχουσιν τὸ σῶμα καθῶς καὶ ὁλόκληρον τὸ πρόσωπον ἐντελῶς ἐσκεπασμένον, πλὴν ἐνὸς μόνου ὀφθαλμοῦ ἀπολύτως ἀναγκαίου διὰ νὰ βλέπωσιν. Ἡ πόλις, ἣτις Ἀραβιστί ὀνομάζεται Σιέρρα, ἔχει σχῆμα τετράγωνον καὶ περιφρουρεῖται ἀπὸ ἱκανὸν ἀριθμὸν τελεσθῶν ἐπὶ τῶν τειχῶν τῆς, ἐξ ὧν τινὰ εἶναι ὀρειχάλκινα. Αἱ ὁδοὶ εἶναι εὐθεῖαι, ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον στεναῖ, αἱ οἰκίαι διόροφοι, καὶ ἄκαται, ὡς καθ' ὅλην τὴν Ἀφρικὴν, ἔχουσιν ἐν μέσῳ αὐλὴν, κύκλῳ τῆς ὁποίας εἶναι τὰ δωμάτια. Εἰς τὸ μέσον σχεδὸν τῆς πόλεως κεῖται τὸ λεγόμενον Σούκ, ἦτοι ἡ ἀγορὰ εἰς ἣν ἐκτίθενται τὰ πρὸς πώλησιν γεννήματα. Πλήθος χρηθῶν ἀναμένουσιν ἐξωθεν φορτισμένοι μετὰ διάφορα σιτηρὰ, τὰ ὅποια ἅπαξ εἰσπαχθέντα ἐντὸς τοῦ Σούκ, δὲν ἐξέρχονται πλέον, ἀλλὰ πρέπει νὰ πωληθῶσιν ἐκεῖ. Ἐπειδὴ δὲ καθ' ἣν ἐποχὴν εὐρισκόμεθα ἦτο σιτοδεία, ἐκαθῆτο πλησίον ἐκάστου πωλητοῦ ἀνὰ εἰς στρατιῶν τῆς τοῦ αὐτοκράτορος, διὰ νὰ ἐμποδίζῃ τὸν λαὸν ἀπὸ διαρπαγῆς τῶν γεννημάτων.

Ἡ τροφή τῶν Μαυριτανῶν σύγκειται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐκ ζυμαρικῶν, ἐξ ὧν πρῶτιστον εἶναι τὸ

λεγόμενον κουμπούς, εἶδος λεπτῆς τινος ζύμης. Συνταξιδεύτας πᾶσιν μετ' αὐτῶν παρετήρουν τὴν συνήθη τροφήν των, ἣτις συνίστατο ἀπὸ τὸ κουμπούς βρασμένον εἰς τὸν ζωμὸν ταριχευμένου κρέατος βουβόλου ἢ καμήλου, καὶ ἠνωμένου μετὰ βούτυρον το ὁποῖον μεταχειρίζονται κατὰ κόρον, ἄρτον δὲ ἐν κειρῷ ὀδοπορίας παντελῶς ἢ ὀλίγον τρώγουσιν. Ἐντὸς τοῦ πλοίου εἰς τὸ συνεταξιδεῦτα μετ' αὐτῶν εὐρίσκοντο δύο συνοδοί· ἡ πρώτη συνέκειτο ὁλόκληρος σχεδὸν ἐξ ἐμπόρων τῆς Τετουῦ· τὰ φαγητὰ των ἦσαν σχεδὸν τὰ ἀνωτέρω, ἀλλὰ καθαρὰ μαχαίρας ἢ περόνας δὲν μεταχειρίζονται διόλου, ἀλλὰ μόνον κοχλιάρια. Ἐκάμνον μεγάλην χεῖτιν τοῦ καρπέ, καὶ ἐτι πλέον τοῦ τείους, τὸ ὁποῖον ἡγάπων καθ' ὑπερβολήν. Τρεῖς τῆς ἡμέρας δευδύνοντο πρὸ τὴν πυξίδα τοῦ πλοίου ἐρωτώντες τὸν πηδάλιο, ὃν πῶς πνέει ὁ Νοταπηλιώτης (Σιέρρα) πρὸς δὲ κεῖται ἡ γεωγραφικὴ θέσις τῆς Μείκας. Τότε δὲ στρωννύοντες ἐπὶ τοῦ καταστρώματος ψάδας προσκύνοντο, ἀδ' ἀποροῦντες δὲ τοὺς ἐξέλεπεν ὅλον τὸ πλήρωμα. Καρτερικοὶ, ἥτις, καὶ ἀνάλητοι, περιέμενον μετ' ὑπομονῆς τὸ τέρας τοῦ ταξιδίου των. Ἡ δευτέρα συνοδὴ συνίστατο ἀπὸ μαύρους καὶ μελαφροὺς τῶν ἐνδοτέρων τῆς Ἀφρικῆς, καὶ τρεῖς μαύρας γυναῖκας· ἡ μόνη των τροφή ἦτο τὸ κουμπούς, ἀλλὰ κατωτέρας ποιότητος, ἠνιμενον μετὰ βούτυρου. Κοχλιάρια παντελῶς δὲν μεταχειρίζοντο, ἀλλ' ἀρίντας τὸ φαγητὸν νὰ κρουώτῃ ὀλίγον, τὸ ἔθετον ἐπὶ ξυλίνῃ παροψίδος, καὶ συναθροίζόμενοι κύκλῳ ἡπλώνον τὴν χεῖρα, καὶ σχηματίζοντες βολίδια τὰ ἐβρίπταν ἐντὸς τοῦ στόματος· τὸ δ' ἐκ τοῦ στόματος λίπτον περίσσευμα, τὸ ἐβρίπταν πάλιν εἰς τὴν κοινὴν παροψίδα.

Οὗτοι εὐρωπαϊοὶ εἶναι εἰς τὴν δημόσιον ὑπηρεσίαν τοῦ τόπου ἐκείνου· αἰτία δὲ τούτου εἶναι ὅτι οὐδεὶς ὑπάλληλος πληρόνεται παρὰ τῆς κυβερνήσεως τακτικῶς. Οἱ διοικηταὶ εἶναι ἀμισθοί, καὶ ὁ αὐτοκράτωρ ἐπιτρέπει εἰς αὐτοὺς νὰ εἰσπράττωσι φόρους κατὰ βούλησιν. Ὅταν δ' ὑπερπλουτίσωσι, τότε εὐχόμενος τοὺς στέλλει εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν, καὶ κυριεύει τὰ πλούτη των. Ἀλλὰ σήμερον φαίνεται ὅτι ἔπαυσεν ἡ βάρβαρος αὕτη συνήθεια. Διότι ὅταν ὁ αὐτοκράτωρ ἐμελλε νὰ πέμψῃ τὸν ἐκτετῶτα διοικητὴν τῆς Μαγαδόρης ἐκεῖσε, τὸν ὁποῖον δεκαεὶς ἔτη εἶχε πλησίον τοῦ ἐντὸς τοῦ παλατίου τῆς Φίς, οὗτος ἐνόμισεν ὅτι ἐμελλε νὰ πάθῃ καὶ αὐτὸς ὅτι καὶ οἱ προκάτοχοί του ἔθεν παρυσιασθεῖς μίαν τῶν ἡμερῶν εἰς τὸν αὐτοκράτορα.

— Μεγαλειότατε, εἶπεν, ὅτι σκοπεύετε νὰ με κάμετε, κάμετέ το ἐδῶ, χωρὶς νὰ με στείλετε εἰς Μαγαδόρην.

Ὁ αὐτοκράτωρ ἐννοήσας ἀπὸ τοὺς λόγους τούτους ὅτι ἐφοβεῖτο μήπως τὸν κακοποιήσῃ ἀπεκρίθη εὐμενῶς·

— Ὁχι, μὴ φοβῆται, ἀλλὰ θέλω νὰ σὲ πέμψω ἐκεῖ, διότι γνωρίζω τὸν χαρακτῆρά σου, καὶ ἐπειδὴ ἡ Σιέρρα (Μαγαδόρη) εἶναι ὁ πρῶτιστος λιμὴν τοῦ βασιλείου μου, δὲν εὐρίσκω καταλληλότερόν σου, διὰ νὰ καθέξῃ τὴν θέσιν ταύτην.

— Λιπὸν, Μεγαλειότατε, εἰν θέλετε νὰ σὰς ὑπὴ-

ρετήσω πιστῶς, πρέπει νὰ μὲ πληρόνετε ὅσον διὰ νὰ ζῶ, καὶ σὰς ὑπόσχεται νὰ μὴ ζημιωθῇ οὔτε ὁβολὸν τὸ ταμεῖόν σας.

— Πόσος μισθὸς σέ ἀρκεῖ διὰ νὰ ζῆς ἐν ἀνέσει; εἰπέ ἐλευθέρως.

Ὁ διοικητὴς προσδιώρισε τὸν μισθὸν τοῦ, ὁ δὲ αὐτοκράτωρ ἐχορήγησε πρὸς αὐτὸν τὸν διπλάσιον. Καὶ τῶντι, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῶν κατοίκων τῆς Μογαδόρης, ὁ διοικητὴς οὕτως ἐδικαίωσε τὰς προσδοκίας τοῦ αὐτοκράτορός του.

Ὁ πληθυσμὸς τῆς Μογαδόρης ἀναβαίνει κατὰ τοῦ ὑπολογισμοῦ τῶν Εὐρωπαίων, εἰς 10—12 χιλιάδας κατοίκων. Ἐξ αὐτῶν πολλοὶ εἶναι Ἰσραηλῖται, Ἰσπανοὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, εἰ μόνον σχεδὸν ἔμποροι τοῦ τόπου. Ἡ Μογαδόρη εἶναι ὁ πρῶτος λιμὴν ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐξάγονται τὰ προϊόντα τῆς ἀπεράντου τῶν Μαυριτανῶν αὐτοκρατορίας, οἷον δερμάτα ἀκατέργαστα, κόμμι, ἀρώματα, ἐλεφαντόδοντες, πτερὰ στρουθοκαμήλων καὶ ἄλλα.

Επιρροὴ τῶν διακοστικῶν ἐργασιῶν τῶν μικρῶν παιδίων ἐπὶ τοῦ διοργανισμοῦ καὶ τῆς ὑγείας αὐτῶν.

Δὲν ὑπάρχει ἡλικία, καθ' ἣν δὲν βλάπτεται ἡ ὑγεία τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τῆς διακοστικῆς ἐργασίας, ὅταν αὐταὶ εἶναι ὑπερμετροὶ καὶ ποικυλῶνται. Ἀλλ' αἱ τοιαῦται ὑπερβολαὶ ἀποβαίνουσιν ἀναγκάως ἐν ὁλεθριωτέρῃ κατὰ τὴν παθοκὴν ἡλικίαν, ὅτε ὁ ἐγκέφαλος, μόλις συμπεπλάσμενος, παρουσιάζει καὶ τρυφερότητα καὶ εὐδιαθεσίαν πρὸς τὰς ἐντυπώσεις, πνευματικὰ ἃ νὰ συνελκίσθωσι ἀκοσμίως προσβινοῦντες τῆς ἡλικίας. Πρὸ πάντων ὁμοίως τῆς πρώτου ταύτης, ἔκπα δεινέως τὰ ὁλεθριώτερα ἀποτελέσματα παρατηροῦνται εἰς τὰ χιρὰ καὶ ῥαχτικὰ παιδία, ἅτινα διακρίνονται συνήθως διὰ τῆς ἀναπτύξεως τῆς κεφαλῆς, τῆς μεγύτης ὠριμότητος τοῦ νοῦς, καὶ τῆς λεπτότητος τῶν μελῶν τοῦ σώματος. Ἐνῶ δὲ ἡ ἀνάγκη ἀπαιτεῖ νὰ μικρύνεται ὅσον τὸ ὅσων τῆς διακοστικῆς οὐτὴ δραστηριότης, διότι ἄλλως, ταχέως διαρθαρίζα, συνεπαγὰν ἂν ὅχι παντελὴ ὁλεθρὸν, τοῦλάχιστον ὁμοίως τὴν ἀπώλειαν ὁσῶν ὡν λυγρῶν προτερημάτων ἐφ' ὧν οἱ γονεῖς τοσοῦτον ἐπὶ ἤρπντο, καὶ ἐφ' ὧν ἐστήριζον ἐλπίδας τοσοῦτον κατὰ τὸ φαινομένον δικαίως, ἀπεινυντίας αὐτοὶ μεταχειρίζονται ὅλα τὰ μέσα ὅσα συντείνουσιν εἰς ἐπαύξησιν τοῦ παρῶν τούτου ἐρεθισμοῦ τῆς διανοίας. Αἱ θωπεῖαι τῆς μητρὸς, αἱ ἀντιμοιχαί, ἡ ἀμύλλα, οἱ ἐπαινοί, ὅς ὃ εἰπεῖν καὶ αὐταὶ αἱ καλὰ καὶ παρεξέουτιν ὅσον οἶόν τε τὴν φιλοτιμίαν τοῦ παιδίου, καὶ χαλαρόνουςι τὸ νεῦρον τοῦ νου, αὐτοῦ, ὅστις ἐντέχως ἐνονομούμιν.

ἐδύνατο νὰ διανύσῃ στάδιον λαμπρὸν καὶ πολλάκις ἐνδοξον.

Δὲν εἶν' εὐκόλον νὰ φαντασθῶμεν πόσα παιδία ἀνέχοντα εἰς εὐπόρους καὶ πλουτίας οἰκογενείας, γίνονται κατ' ἔτος θύματα τῆς περὶ φιλαυτίας τῶν γονέων, ἐπιθυμούντων πρὸ πάντων νὰ προπαρασκευάσωσιν εἰς αὐτὰ λαμπρὸν μέλλον ἰδίως ὁμοίως τὸ κακὸν τοῦτο ἐπιπολάζει εἰς τὴν Ἀμερικὴν. Περὶ τούτου θέλει κρίνει ὁ ἀναγνώστης, εἰς ἐπιστήτῃ μικρὸν τὴν προσοχὴν του εἰς τὰς ἐξῆς περιχοπὰς, ἐρανισθείας ἔκ τινος φυλλαδίου δημοσιευθέντος πρὸ τινῶν ἐτῶν ἀγγλιστῇ περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ὑπὸ τοῦ ἱατροῦ Βριγγάμιου. Πολλὰκις παρετήρησα, λέγει, εἰς παρθενόχαρα ἢ ἔχοντα διαθέσιν εἰς χοιράδας, ὁλεθρίας νότους προερχομένας ἐκ τῆς μεγάλης δραστηριότητος ἥτις ἐδόθη εἰς τὸ πνεῦμα αὐτῶν πρὸς βλάβην καὶ φθορὰν τῶν ἄλλων μερῶν τοῦ διοργανισμοῦ τῶν εἰς τινὰ μακίστα τῶν παιδίων ταύτων, τῶν ὁποίων ἡ ἀσθένεια κατ' ἀρχὰς δὲν εἶχε σπουδαιότητος χαρακτῆρα, εἶδον τὴν θεραπείαν κωλυομένην ἐπ' ἀπειρον ὑπὸ τῆς ῥηθείτης αἰτίας. Ἐνθυμοῦμαι πολλὰ παιδία τεσσάρων καὶ ἑξ ἑτῶν, πεποικισμένα ἐκ φύτεως μὲ σπάνια προτερήματα, τὰ ὅποια, καὶ τοὶ τυχόντες περιποιήσεως ἐπ' ἐπιστάτης, ὑπέπετον ὁμοίως εἰς ἀσθενείας τὰς ὁποίας ἄλλα παιδία ὀλιγώτερον πνευματώδη, διαφεύγουσι μετὰ μεγίστης εὐκολίας. Τὰ παιδία ταῦτα καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἀσθενείας δεικνύουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἶδος τι μανίας διὰ τὰ βιβλία καὶ τὰς μελέτας, καὶ αὐξανουσιν ἐτι μᾶλλον διὰ τούτου τὸν θυμακτὸν τῶν γονέων τῶν ἐπὶ τῇ πρώτῃ ταύτῃ ἀναπτύξει τοῦ πνεύματος τῶν, εἰς τὴν ὁποίαν συνετέλεσαν ὅσον ἦτο δυνατόν καὶ αὐτοὶ, καὶ ἥτις πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς αἰτία τοῦ ὁλεθρίου τούτου ἀποτελέσματος.

Κατὰ τὰ πολυάριθμα παραδείγματα, τὴν ἐποὶ μὲν φέρει ὁ ἱατρὸς Βριγγάμιος, φαίνεται ὅτι τὸ σπάλμα, εἰς τὸ ὁποῖον περιπίπτουσιν οἱ γονεῖς, ὅστινες ἀρχίζουσι πρὸ ἑωρὶς τὰ τῆς παιδείας τῶν τέκνων τῶν, καὶ ὑπερβινοῦσιν εἰς σφοδρότατον διερεθισμὸν τὸ πνεῦμα τῶν, ἐπικρατεῖ ὁ ἐρ πᾶν ἄλλο μέρος, εἰς τὰς ὁμοιοπρόνους τῆς Ἀμερικῆς πολιτείας «Μιττάξ», λέγει, τῶν διὰ τὰ παιδία βιβλίων, ὑπάρχουσι καὶ τινὰ εἰδῶς προετοιμασμένα διὰ διαιτῆς ἢ τριαιτῆς βρέφει, καὶ μετὰ τῶν βιβλίων τῶν παιδίων τούτων εὐρίσκονται καὶ ἐγχειρίδια Βοτανικῆς, Γεωμετρίας καὶ Αστρονομίας. Ὡς καλῆτέραν δὲ μέθοδον διδασκαλίας θεωροῦσι ἐκείνην ἥτις ἐπενεργεῖ ἐπὶ τοῦ πνεύματος τῶν παιδίων διὰ τῶν ταχυτέρων μέσων ἀδιαφοροῦσι δὲ παντάπασιν περὶ τῆς ἐπὶ τῆς ὑγείας αὐτῶν ἐπιρροῆς τῆς τοιαύτης διδασκαλίας.

Ὁ αὐτὸς συγγραφεὺς προσθέτει ὅτι εἶδεν εἰς πολλὰς οἰκογενείας παιδία μὴ ἔχοντα μηδὲ τριῶν ἐτῶν ἡλικίαν, τὰ ὁποῖα ἤναγάζοντο οὐ μόνον νὰ ἀποστηθίζωσι μακρὰ στίχων ἀστίχων, καὶ ἐκτεταμένα τῆς Γραμμῆς καὶ ἄλλων ἱστοριῶν χωρία, ἀλλὰ καὶ νὰ φοτῶσιν ἐξ ὥρας τῆς ἡμέρας εἰς τὰ σχολεῖα. Εἶναι σπανιώτατον νὰ εἶδῃ τις εἰς τὴν οἰκίαν παιδία τετραετῆ. Ἀμα ἐπιστρέφοντα ἐκ τοῦ σχολείου ἀναγκάζον-